

Rutin för förvaring av kemikalier och hantering vid utsläpp

Varför finns rutinen?

För att säkerställa en säker förvaring av kemikalier och minska risken för olyckor samt för att säkerställa att olyckor rapporteras.

Bakgrund och lagkrav

Förvaring av kemikalier styrs av regler i Miljöbalken, Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19) samt Sprängämnesinspektionens föreskrifter om hantering av brandfarliga vätskor (SÄIFS 2000:2).

Krav om rapportering om driftsstörning till tillsynsmyndigheten finns i Miljöbalkens egenkontrollförordning 1998:901.

Vilka berörs?

Samtliga som hanterar kemikalier.

Instruktion

Alla kemiska produkter ska förvaras så att hälso-, miljö- och brandrisker förebyggs. För utförlig information om förvaring och lagring, samt olika produkters reaktivitet och stabilitet, se produktens säkerhetsdatablad, punkt 7 och punkt 10.

Allmänna riktlinjer för förvaring av kemikalier

- Hälsosofarliga kemiska produkter ska förvaras så att de är svåråtkomliga för barn. Giftiga eller starkt frätande produkter ska förvaras inlåsta eller på annat sätt så att obehöriga inte kan komma åt dem.
- Frätande produkter ska inte förvaras över midjehöjd.
- Kemiska produkter ska förvaras så att läckande produkter inte kan nå avloppet eller andra lokaler. Detta innebär att ett kemikalieförråd inte bör ha golvbrunn. Om sådan ändå finns, ska den förses med skydd som förhindrar läckage.
- Syror ska förvaras åtskilt från baser och syror ska förvaras åtskilt från natriumhypokloritlösning/klorin (giftig klorgas kan bildas).
- Giftiga kemikalier förvaras åtskilt från brandfarliga/explosiva kemikalier.
- Om stora mängder kemiska produkter förvaras kan invallning av rummet behövas. Vid mindre mängd kan det räcka med plastback eller tråg. Invallningen ska rymma det största kärlets volym och dessutom 10 % av den totala volymen.
- Utrustning för sanering av spill samt skyddsutrustning ska finnas.
- Kemiska produkter ska förvaras så att fordon inte kan köra på dem och orsaka läckage.

Förvaring av brandfarlig vara

- Större mängder (mellan 10-50 liter) ska förvaras i ventilerat skåp av trä eller metall.
- Mängder över 50 liter ska förvaras i ett brandtekniskt avskilt och ventilerat utrymme/skåp.
- Brandfarlig vara/produkt ska förvaras och hanteras åtskilt från antändningskällor, t ex värmekällor, elektrisk utrustning och föremål som kan avge statisk elektricitet.
- Brandfarlig vara ska förvaras åtskilt (minst 1 meter) från brännbart material.
- Brandfarliga vätskor får inte samförvaras med brandfarlig gas.
- Trasor som använts för upptorkning av brandfarlig vätska ska placeras i obrännbara kärl.

Skylltning vid förvaring

Skylltar med varningsmärkning ska sättas upp vid behov för att förebygga hälso- och olycksrisker. Varningsskylltar beställs av verksamheterna. Exempel på var skylltar behövs:

- Gasflaskor. På dörr in till rum där gasflaska förvaras.¹
- Kemikalieförråd, där större mängder kemikalier förvaras, t ex på laboratorium.²
- Brandfarlig vara/produkt (vid förvaring av mer än 3 liter obruten förpackning).

Tillbud, olyckor eller nödsituationer

Rutiner ska finnas för åtgärder som ska skydda medarbetarna vid olyckor, tillbud eller nödsituationer som har samband med kemiska produkter. Det bör i förväg ha gjorts klart vilka åtgärder som ska vidtas samt vem eller vilka som ska vidta åtgärderna. Detta bör ingå i arbetsplatsens riskbedömning av farliga kemiska produkter.

Exempel på olycksrisker som kan finnas inom regionens verksamheter:

- Stänk av frätande kemikalier på hud och ögon.
- Brand av eller i brandfarliga kemiska produkter.
- Gasläckage (kvävgas - risk för kvävning, syrgas – brandrisk, acetylen/gasol – brand/explosion).
- Läckage av frätande maskindiskmedel.
- Utsläpp av kemikalier till avlopp eller vatten.

Rapportering av avvikelser, olycka

Vid en olycka, tillbud eller avvikelse ska en avvikelserapport lämnas i Synergi. Exempel kan vara större spill/utsläpp till miljön, en frätskada, avsaknad av skyddsutrustning m.m. Mindre spill kan sugas upp med hjälp av absorptionsmedel. Spillet samlas upp i påse/kartong och skickas iväg som kemiskt avfall.

Vid större utsläpp eller nödsituationer:

- Larma **räddningstjänst** på telefon 112.
- Vid miljöolycka ska **miljökontoret** i aktuell kommun omgående underrättas³.
- Anmälan ska ske till **arbetsmiljöverket** om tillbud, olyckor eller nödsituationer uppkommit och orsakat dödsfall, allvarlig olycka eller personskada.⁴

¹ Arbetsmiljöverkets föreskrifter Gasflaskor, AFS 2001:4. §8. Observera även kommentarstext till paragrafen i föreskriften.

² Arbetsmiljöverkets föreskrifter om skyltar och signaler, AFS 2008:13 §2 samt bilaga 1-2. Observera även kommentarstext i föreskriften.

³ Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, §6

⁴ Arbetsmiljöverket (1977:1166), §2